

Asia: VN/17595/2026

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi rokotuksista ja tartuntatautien ilmoittamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1 § Kansallisen rokotusohjelman rokotteet ja rokotukset

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa kansallisen rokotusohjelman sisällön kokoamista asetuksen liitteeseen sekä rokotusohjelman täydentämistä väestön suojaamiseksi tartuntataudeilta. Aikuisten rokotussuojan täydentäminen erityisesti vesirokon osalta on infektioidentorjunnan näkökulmasta perusteltua, koska puutteellinen rokotussuoja voi aiheuttaa merkittävän riskin erityisesti raskaana oleville, immuunipuutteisille ja muille vakavan taudin riskissä oleville henkilöille.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää tärkeänä, että kansallisen rokotusohjelman sisältö esitetään selkeästi ja että rokotussuojan täydentämisen periaatteet ovat käytännön toimijoille yksiselitteiset. On tärkeää, että asetuksessa on selkeästi määriteltä, kenelle annetaan rokotteet kansallisesta rokotusohjelmasta. Tämä edistää rokotuskattavuutta ja vähentää alueellisia eroja rokotusten toteutumisessa.

2 § Riskiperusteisesti annettavat kansallisen rokotusohjelman rokotteet

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa riskiperusteisesti annettavien rokotusten sääntelyä ja pitää tärkeänä, että riskiryhmille suunnatut rokotukset määritellään selkeästi. Riskiperusteinen rokottaminen on keskeinen osa infektioidentorjuntaa, koska sillä voidaan suojata henkilöitä, joilla on suurentunut riski sairastua vakavaan tautiin tai saada infektion vakavia seurauksia.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa vyöruusu-rokotuksen sisällyttämistä kansalliseen rokotusohjelmaan niille henkilöille, joille on tehty elin- tai kantasolusiirto, sekä hematologista syöpää sairastaville. Kohdennettu rokottaminen on perusteltua sekä yksilön suojaamisen että terveydenhuollon kuormituksen vähentämisen näkökulmasta.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa myös influenssa-, pneumokokki-, meningokokki-, hepatiitti-, BCG- ja puutiaisaivotulehdusrokotusten riskiperusteisen kohdentamisen selkeyttämistä. On tärkeää, että Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja hyvinvoinnin laitoksen määrittelyt rokotusaiheista, rokotteista,

antoväleistä ja riskialueista ovat helposti saatavilla, ajantasaisia ja käytännön rokotustoimijoiden hyödynnettävissä.

3 § Rokotukset Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa annettavien rokotusten sääntelyä. Palvelusolosuhteisiin liittyy tilanteita, joissa tartuntatautien leviämiskäsi voi olla tavanomaista suurempi. Rokotukset suojaavat sekä yksittäistä palveluksessa olevaa henkilöä että koko palvelusyhteisöä.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää perusteltuna, että rokotuksia tarjotaan niille, joilla ei ole rokotuksen tai sairastetun taudin antamaa suojaa. Lisäksi on kannatettavaa, että henkilöille, joilta puuttuu perna, tarjotaan tarvittaessa Hib- ja pneumokokkrokotuksia. Tämä selkeyttää käytäntöjä ja tukee riskissä olevien henkilöiden suojaamista.

4 § Rokotukset korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa korkeakouluopiskelijoiden rokotusten täsmentämistä asetuksessa. Opiskeluterveydenhuollolla on tärkeä rooli rokotussuojan täydentämisessä, erityisesti silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen suoja jäykkäkouristusta, kurkkumätää, tuhkarokkoa, vihurirokkoa, sikotautia tai vesirokkoa vastaan.

Asetuksessa olisi kuitenkin tärkeää tarkentaa myös toisen asteen opiskelijoiden rokotusten saantia opiskeluterveydenhuollossa, koskien myös tilausopiskelijoita.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää hyvänä, että riskiryhmiin kuuluville opiskelijoille tarjotaan influenssa- ja hepatiittirokotuksia. Tämä on tärkeää erityisesti sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden, laboratorioalan opiskelijoiden sekä muiden sellaisten opiskelijoiden kannalta, joiden opinnot tai harjoittelut voivat lisätä altistumisen riskiä.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys esittää, että asetuksen soveltamisessa ja ohjeistuksessa huomioidaan selkeästi myös kliiniseen harjoitteluun menevien opiskelijoiden rokotussuoja. Harjoitteluun osallistuvien opiskelijoiden rokotussuojan varmistaminen on olennainen osa potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä infektioidentorjuntaa.

5 § Rokottaminen

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa rokottamista koskevien vastuiden ja osaamisvaatimusten selkeyttämistä. On perusteltua, että lääkäri vastaa rokotustoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta ja että rokotuksen antajalta edellytetään asianmukaista rokotuskoulutusta. Rokotustoiminnassa on aina varmistettava osaaminen rokotteen soveltuvuuden arvioinnissa, vasta-aiheiden tunnistamisessa, anafylaksian tunnistamisessa ja välittömän ensihoidon aloittamisessa.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää tärkeänä, että rokottamiseen osallistuvien ammattiryhmien tehtävät, vastuut, koulutusvaatimukset ja valvonta kuvataan selkeästi. Tämä tukee turvallista työnjakoa ja rokotusten saatavuutta.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pyytää kuitenkin kiinnittämään erityistä huomiota terveydenhuollon ammattiin opiskelevien asemaan. Ammattihenkilöksi opiskeleva tarvitsee osana kliinistä harjoittelua mahdollisuuden harjoitella rokottamista ammattihenkilön valvonnan ja ohjauksen alaisuudessa. Rokottamisen harjoittelu on keskeinen osa käytännön osaamisen kehittymistä niissä tutkinnoissa, joissa valmistuva ammattihenkilö tulee myöhemmin toteuttamaan rokotuksia työssään.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys esittää, että 5 §:ää tai sen perusteluja täsmennetään siten, ettei sääntely estä kliiniseen harjoitteluun kuuluvaa rokottamisen harjoittelua. Opiskelijan tulisi voida antaa rokotus osana ohjattua harjoittelua, kun seuraavat edellytykset täyttyvät:

opiskelijalla on riittävä opintojen vaiheeseen perustuva osaaminen ja perehdytys rokottamiseen;

opiskelija on saanut rokottamiseen, lääkehoitoon, aseptiikkaan, rokotusturvallisuuteen ja anafylaksian tunnistamiseen liittyvän opetuksen tai perehdytyksen;

rokottaminen tapahtuu laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön välittömän ohjauksen ja valvonnan alaisena;

rokotustoiminnasta vastaava toimintayksikkö on arvioinut harjoittelun soveltuvuuden ja potilasturvallisuuden;

rokotettava henkilö saa tiedon siitä, että rokotuksen antaa opiskelija ohjatusti, jos tämä on toimintayksikön käytännön ja potilasturvallisuuden kannalta tarpeen.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys ehdottaa harkittavaksi esimerkiksi seuraavaa täsmennystä 5 §:ään tai sen perusteluihin:

”Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään laillistetun ammattihenkilön tehtävässä toimivasta opiskelijasta, terveydenhuollon ammattiin opiskeleva voi osana kliinistä harjoittelua harjoitella rokotuksen antamista 1 momentissa tarkoitetun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön välittömän ohjauksen ja valvonnan alaisena, jos opiskelijalla on tehtävään riittävä koulutus, perehdytys ja osaaminen ja rokottaminen voidaan toteuttaa potilasturvallisesti.”

Tällainen täsmennys tukisi tulevien rokottajien osaamisen kehittymistä, ehkäisisi tulkintaepäselvyyksiä ja varmistaisi, että rokottamista opitaan turvallisesti osana ohjattua kliinistä koulutusta.

6 § Rokotusta koskevien tietojen merkitseminen potilasasiakirjoihin

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa rokotustietojen kirjaamista koskevan sääntelyn täsmentämistä. Ajantasainen ja luotettava kirjaaminen on rokotusturvallisuuden, rokotussuojan arvioinnin, haittavaikutusten selvittämisen, rokotuskattavuuden seurannan ja tartuntatautien torjunnan kannalta välttämätöntä.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää tärkeänä, että rokotuspäivämäärä, rokotteen nimi, eränumero, pistoskohta, rokotustapa ja rokottaja kirjataan viivytyksettä. Kirjaamisen siirtäminen toiselle henkilölle tai myöhempään ajankohtaan lisää virheiden riskiä ja voi johtaa tarpeettomiin uusintarokotuksiin tai puutteelliseen rokotussuojaan.

Rokotustietojen kirjaaminen siten, että ne ovat nähtävissä kanta palveluissa, on potilas- ja asiakasturvallisuuden sekä asiakkaan tiedonsaantioikeuden kannalta välttämätöntä.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa myös sitä, että tilanteissa, joissa rokotus kirjataan vain seurantalomakkeelle, lomakkeen kopio toimitetaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle. Tämä mahdollistaa rokotuskattavuustietojen keräämisen, mutta ei asiakkaan tiedonsaantioikeuden toteutumista. Samalla tulee varmistaa, että käytännön ohjeistus on selkeä ja ettei menettely aiheuta kohtuutonta hallinnollista kuormitusta pienille toimijoille.

7 § Harvinaiset rokotteet, vasta-aineet ja tutkimusaineet

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa säännöstä, jonka mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos huolehtii harvinaisten rokotteiden, vasta-aineiden ja tutkimusaineiden saatavuudesta silloin, kun valmisteella ei ole Suomessa yksityistä maahantuoja.

Infektioidentorjunnan näkökulmasta on tärkeää, että harvinaisiin mutta vakaviin altistuksiin ja tartuntatautiriskeihin voidaan reagoida nopeasti. Säännöksen joustavuus on perusteltua, koska tartuntatautilanteet ja torjunnassa tarvittavat valmisteet voivat muuttua nopeasti.

8 § Lääkäriin ja hammaslääkäriin ilmoitus yleisvaarallisesta tartuntataudista

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa lääkärin ja hammaslääkäriin tartuntatauti-ilmoitusta koskevan sääntelyn sisällyttämistä asetukseen ja ilmoitettavien tietojen täsmentämistä. Tartuntatautien torjunta edellyttää riittäviä ja oikea-aikaisia tietoja tartunnan kulusta, diagnoosin perusteista, rokotuksista ja hoitopaikasta.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää tärkeänä, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitos rajaa tartuntatautikohtaisesti ilmoitettavat tiedot välttämättömiin tietoihin. Tämä tukee henkilötietojen minimointia ja vähentää ilmoittavien ammattihenkilöiden hallinnollista kuormitusta.

Samalla Suomen infektioidentorjuntayhdistys korostaa, että ilmoitusmenettelyjen tulee olla käytännössä sujuvia, sähköisiä ja mahdollisimman hyvin integroituna potilastietojärjestelmiin. Tämä parantaa tietojen laatua ja edistää nopeaa infektioidentorjunnallista reagointia.

9 § Laboratorion tartuntatauti-ilmoitus yleisvaarallisesta tartuntataudista ja siihen liitettävät mikrobikannat tai näytteet

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa laboratorion tartuntatauti-ilmoitusta koskevan sääntelyn täsmentämistä. Laboratoriotiedot ovat keskeinen osa tartuntatautien seuranta, epidemioiden tunnistamista ja torjuntatoimien kohdentamista.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää tärkeänä, että ilmoituksissa huomioidaan tutkimuslöydös, mikrobin toteamistapa, testin nimi tai kauppanimi, näytteen laatu sekä tarvittavat tiedot laboratorioista. Testien tunnistaminen on erityisen tärkeää, koska käytössä olevien testien herkkyys, tarkkuus ja käyttötarkoitus voivat vaihdella.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa myös sitä, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitos rajaa ilmoitettavat tiedot tartuntatautikohtaisesti välttämättömiin tietoihin. Tämä tukee sekä tietosuoja- että laboratorioiden resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä.

10 § Voimaantulo

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää tärkeänä, että asetuksen voimaantulolle varataan riittävä siirtymäaika erityisesti rokotustoiminnan ohjeistuksen, henkilöstön perehdytyksen, opiskelijoiden harjoittelukäytäntöjen, kirjaamiskäytäntöjen ja tietojärjestelmämuutosten toteuttamiseksi.

Voimaantulon yhteydessä tulee varmistaa, että hyvinvointialueet, opiskeluterveydenhuolto, yksityiset palveluntuottajat, apteekkitoimijat, laboratoriot, oppilaitokset ja klinisiä harjoitteluja järjestävät yksiköt saavat yhdenmukaiset ohjeet asetuksen soveltamisesta.

Muita kommentteja

Suomen infektioidentorjuntayhdistys (SITY ry) kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysministeriön asetusluonnoksesta rokotuksista ja tartuntatautien ilmoittamisesta ja tarkastelee ehdotusta erityisesti infektioidentorjunnan, potilas- ja asiakasturvallisuuden, rokotuskattavuuden sekä rokotustoiminnan käytännön toteutettavuuden näkökulmasta.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys kannattaa asetusluonnosta ja sen tavoitteita. Rokotusten laajentaminen, riskiperusteisten rokotusten täsmentäminen sekä toimijoiden tehtävien ja vastuiden selkeyttäminen ovat kannatettavia ja infektioidentorjunnan näkökulmasta tarpeellisia muutoksia.

Suomen infektioidentorjuntayhdistys pitää erityisen tärkeänä, että asetuksessa tai sen perusteluissa huomioidaan terveydenhuollon ammattiin opiskelevien mahdollisuus harjoitella rokottamista osana klinistä harjoittelua laillistetun ammattihenkilön ohjauksessa ja valvonnassa. Tämä on välttämätöntä tulevien ammattihenkilöiden käytännön osaamisen, rokotustoiminnan jatkuvuuden ja potilasturvallisen rokotustoiminnan turvaamiseksi.

Lisäksi Suomen infektioidentorjuntayhdistys korostaa selkeän kansallisen ohjeistuksen, riittävän perehdytyksen, laadukkaan kirjaamisen ja ajantasaisten tietojärjestelmäkäytäntöjen merkitystä rokotusten yhdenvertaisessa ja turvallisessa toteuttamisessa.

